Teknologiateollisuus

Lausunto talousvaliokunnalle: valtion talousarvioesitys 2027

Teknologiateollisuus ry 6.10.2026

Asia: Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Keskeiset viestit

- Valtion talousarvioesityksen suunta on oikea, mutta uudet kasvua vauhdittavat toimenpiteet jäivät uupumaan. Hallitus panee toimeen aiemmin päätettyjä investointikannusteita eikä kiristä yritysverotusta. Uusia merkittäviä kasvupäätöksiä talousarvio ei sisällä.
- Ennakoitavuus on investointien edellytys. Jo sovitut päätökset on vietävä johdonmukaisesti ja ripeästi toimeen. Kaivosveron uudistuksen pysähtyminen heikentää Suomen asemaa investointikohteena.
- T&K-rahoituksen kasvupolku on turvattava ja rahoitus suunnattava kasvuun. Tuemme esitettyä T&K-rahoituslain muutosta, mutta innovaatiorahoitus on määriteltävä täsmällisesti, jotta muutos ei johda valtion T&K-panostuksen tosiasialliseen pienenemiseen.
- Oasajatarpeeseen olisi syytä kiinnittää nykyistä enemmän huomiota, jottei osaajapulasta tule yrityksille kasvun estettä.
- Talousarvion ratkaisujen on rakennettava pohjaa pitkäjänteiselle ja kunnianhimoiselle kasvupolitiikalle: teknologiapolitiikalle, osaamiselle, TKI:lle, teollisille investoinneille ja uudistumiskykyisille työmarkkinoille.

Yleisarvio: kasvu on alkanut, mutta sen vauhdittaminen vaatii lisätoimia

Talousarvioesitys tukee alkanutta talouskasvua, mutta se ei sisällä uusia merkittäviä kasvutoimia. Valtaosa ratkaisuista on jo sovittuja kehysriihen ja hallitusohjelman linjausten toimeenpanoa.

Teknologiateollisuuden tilaukset, tilauskannat ja kysyntä vahvistuivat vuoden toisella neljänneksellä. Kone- ja metallituoteteollisuuden henkilöstömäärä oli kesäkuun lopussa korkein finanssikriisin jälkeen. Maailmantalouden tilanne on kuitenkin edelleen hyvin epävarma, eikä kasvun jatkuminen ole itsestään selvää. Globaalin tilanteen ollessa erittäin epävarma ja huonosti ennustettavissa, on olennaista, että Suomessa politiikka on ennakoitavaa, vakaata ja määrätietoisesti kannustavampaan suuntaan kehittyvää.

Hallitus on vahvistanut yritysten investointihalukkuutta johdonmukaisesti, ja tällä tiellä on jatkettava.

Yritykset vertaavat Suomea jatkuvasti muihin maihin, ja EU-maat kilpailevat investoinneista valtiontuilla. Kohtuuhintaisen, toimitusvarman ja puhtaan sähkön, riittävien siirtoyhteyksien ja sujuvan luvituksen on pysyttävä Suomen valtteina. Verotuksen on kehityttävä

määrätietoisesti ja vakaasti investointeihin kannustavaan suuntaan. Ne ovat perusta sekä nykyisen teollisuuden uudistumiselle että uusille investoinneille.

Huomiot talousarvioesityksen yksittäisistä ratkaisuista

Sovittujen investointiratkaisujen on edettävä

Investointien ennakoitavuus edellyttää, että sovitut päätökset viedään myös toimeen. Pidämme ongelmallisena, että kaivosmineraaliveron hybridimallin valmistelu ei ole edennyt. Louhittuun määrään sidottu vero heikentää Suomen houkuttelevuutta kaivosinvestoinneille ja kriittisten raaka-aineiden huoltovarmuutta. Veron on kohdistuttava toiminnan kannattavuuteen eli hyödynnettyyn mineraalimäärään.

Kehysriihessä datakeskuksille luvatusta verotuesta luovutaan. Kritiikkimme kohdistuu ennen kaikkea päätöksenteon poukkoilevuuteen. Kun laskentakapasiteetista käydään kiihtyvää kansainvälistä kilpailua, muuttuvat linjaukset heikentävät Suomen ennustettavuutta ja teollisten investointien näkymiä laajemminkin.

Teollisuuden lupaprosessien etusijamenettelylle osoitettu kertaluonteinen 2 miljoonan euron määräraha on oikeansuuntainen mutta vaatimaton. Muutoksenhakutuomioistuinten resursointiin on löydettävä pysyvä ratkaisu. Kannatamme aiheettomien ja sarjavalitusten hillitsemiseksi aloitettavaa valmistelua.

Pidämme hyvin kannatettavina myös seuraavia verotukseen liittyviä päätöksiä:

- Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin.
- Elinkeinotoiminnan tappioiden vähennysajan pidentäminen 10 vuodesta 25 vuoteen, mikä tukee pääomavaltaisia investointeja, joiden takaisinmaksuaika on pitkä.
- Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistukset kaikilla tulotasoilla, jolloin työn verotus ei kiristy palkkojen noustessa.
- Korkovähennysrajoituksen poikkeus huoltovarmuuskriittisille infrastruktuurihankkeille.

Tekoälyn gigatehdas ja digitaalinen suvereniteetti

Kannatamme hallituksen valmiutta antaa 50 miljoonan euron sitoumus eurooppalaisen tekoälyn gigatehtaan saamiseksi Suomeen. Turvallinen ja suvereniteettivaatimukset täyttävä laskentakapasiteetti on tekoälytalouden kriittistä infrastruktuuria. Suomen rahoitussitoumuksen on oltava riittävä suhteessa hankkeen kokoon ja kilpailutilanteeseen, ja tarvittaessa sitä on voitava kasvattaa nykyisestä tasosta. Sitoumuksen rahoitus on varmistettava kestävästi, ja yritysten T&K-käyttöön suunnatun laskentatuen ehtojen on oltava yrityksille mielekkäät.

Pidämme myönteisenä 800 000 euron lisäystä Traficomin salaustuotearviointiin. Sertifiointi on edellytys sille, että suomalaiset turvallisuuskriittisten tuotteiden valmistajat pääsevät EU- ja Nato-maiden markkinoille.

Ulkoministerin johdolla asetettavan tekoälyn ulko- ja turvallisuuspoliittisia vaikutuksia selvittävän työryhmän tulee kuulla myös yrityksiä, ja sen suositukset on kytkettävä pysyviin teknologiapolitiikan rakenteisiin.

Puolustusinvestoinnit, huoltovarmuus ja väylät

Puolustusmenojen kasvu vahvistaa Suomen turvallisuutta ja luo kysyntää kotimaiselle puolustusteollisuudelle. Vaikutus kasvuun riippuu siitä, miten hankinnat kohdistuvat kotimaahan. Ulkomaisiin hankintoihin on liitettävä teollisen yhteistyön vaatimus, jotta suomalaiset yritykset pääsevät kansainvälisiin arvoketjuihin ja järjestelmien elinkaaren aikaiseen tukeen. Puolustusmateriaalialan ja kansainvälisen materiaaliyhteistyön resursseja on vahvistettava puolustusministeriössä ja Puolustusvoimissa.

Elinkeinoelämän varautumisyhteistyön syventämiseen ei osoiteta rahoitusta. Teknologiateollisuus on esittänyt, että julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä varautumisessa ja huoltovarmuustoiminnassa tiivistetään ja laajennetaan vapaaehtoisiin menettelyihin perustuen. Lisäksi yhteiskunnan turvallisuusstrategian toimeenpanon tueksi tulee kehittää seurantamittaristo ja koota sen pohjalta kansallinen kokonaisturvallisuuden indeksi (KOTI-indeksi).

Väyläinvestoinnit, kuten sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet, eurooppalaisen raideleveyden suunnittelu ja Loviisan meriväylän syventäminen, vahvistavat viennin toimitusvarmuutta ja kaksikäyttöistä infrastruktuuria. Rahoitus painottuu suunnitteluun, joten toteutuksen rahoituksen jatkuvuus ratkaisee vaikuttavuuden.

Puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen energia ja ennustettava ilmastopolitiikka

Budjettiriihessä ei tehty energiapolitiikkaan liittyen uusia päätöksiä, mutta on syytä muistuttaa, että investointien edellytys ja Suomen kilpailuetu ovat puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen energian sekä riittävät siirtoyhteydet.

Energiapolitiikassa huomiota tulee kiinnittää myös tehon riittävyyteen ja säätövoimakapasiteetin rakentumiseen, energiajärjestelmän joustojen tukemiseen, siirto- ja jakeluverkon investointeihin ja saatavuuteen. Pullonkauloja tulee poistaa ja ehkäistä proaktiivisin, ei rajoittavin toimin. Erityisesti on huolehdittava kohtuuhintaisen sähkön riittävyydestä eri toimialojen uusille investoinneille tasapuolisesti.

Lisäksi on tärkeää, että myös kuluttajien luottamus kohtuuhintaisen sähkön saatavuuteen säilyy. Suomen valtio ei saa omilla päätöksillään kasvattaa sähkön hintaa, kun valtiontukien laajentuminen haastaa Suomen hintakilpailuasemaa.

Myös uudistettavana oleva EU:n päästökauppajärjestelmä on keskeinen osa teollisuuden ennustettavaa toimintaympäristöä. Uudistuksen on nojattava siihen, että päästöjä saadaan vähennettyä jatkossakin kustannustehokkaasti. Päästökaupan uudistuksen tulee luoda selkeä polku kohti EU:n ilmastotavoitteita ja kannusteet päästöjä vähentäville investoinneille. Tähän mennessä tehdyillä päästövähennyksillä saavutettua kilpailuetua ei saa heikentää päästökauppaa vesittämällä.

Osaaminen ja työperäinen maahanmuutto

Osaajatarpeeseen vastaaminen on yksi keskeinen kasvutoimenpide. Teknologiateollisuuden yrityksille osaajapula on merkittävä kasvun este. Teknologiateollisuus tarvitsee seuraavan 10 vuoden aikana 140 000 uutta osaaja (tällä hetkellä ala työllistää suoraan 332 000 ihmistä) ja tarpeesta 74 prosenttia kohdistuu korkeakoulutasoiseen osaamiseen. Osaajatarpeesta noin puolet selittyy kasvulla ja puolet eläköityneiden työntekijöiden korvaamisella. Korkeakoulutuksella on keskeinen rooli paitsi teknologiateollisuuden, myös koko Suomen talouskasvulle ja uudistumiselle. Suomi pysyy kiinnostavana investointikohteena vain, jos yritykset voivat luottaa siihen, että täältä löytyy entistä enemmän ja korkeammin koulutettua työvoimaa.

Koulutustason nosto ei kuitenkaan saa talousarviossa tarvittavaa lisävauhtia, ja paine siirtyy seuraavalle hallitukselle. Myöskään työperäisen maahanmuuton edistämiseen ei tehty uusia päätöksiä. Digitaalinen yhden luukun palvelu työperäiselle maahanmuutolle on toteutettava viipymättä.

T&K-rahoituslain muutos ja innovaatiorahoitus

Teknologiateollisuus ry tukee hallituksen esitystä T&K-rahoituslain 2 §:n muuttamisesta. Innovaatiorahoituksen osalta esitämme kuitenkin olennaisia täsmennyksiä.

Pidämme hyvänä, että hallitus pitää kiinni valtion T&K-rahoituksen nostamisesta 1,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä. Rahoituksen vuosittaisten korotusten tarkistaminen vuosittain uusimman talousennusteen mukaiseksi on perusteltua, vaikka sen arvioidaan vähentävän menoja 10 miljoonaa euroa vuonna 2027.

Yritykset tekevät tutkimusta ja tuotekehitystä siellä, missä osaaminen, rahoitus ja muut edellytykset ovat parhaat. Päätökset tehdään pitkäjänteisesti ja maita vertaillen. Jotta Suomi on uuden osaamisen kärkimaa, edellytysten on oltava vähintään yhtä hyvät kuin kilpailijamaissa.

T&K-rahoituslain tavoitteesta kriittisen tärkeää pitää kiinni. Lain mukaista rahoitusta on käytettävä ainoastaan BKT:n kasvun nopeuttamiseen ja hyvinvoinnin kasvattamiseen. Lisärahoitus on jatkossakin kohdistettava kilpailtuna rahoituksena Business Finlandin ja Suomen Akatemian kautta. Yritykset investoivat T&K-toimintaan moninkertaisesti jokaista julkista euroa kohden, joten yritysvetoisuus tehostaa myös julkisen panostuksen vaikuttavuutta.

Innovaatiorahoitus on määriteltävä täsmällisesti

Lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan valtion T&K-rahoitukseen voitaisiin lukea enintään 50 miljoonaa euroa talousarviosta myönnettävää innovaatiorahoitusta. Pidämme innovaatiorahoituksen tunnustamista tervetulleena. T&K-rahoituslaki ja kasvaneet panostukset ovat korostaneet innovaatioputken alkupäätä, ja samalla innovaatiorahoituksesta on tingitty.

Esityksessä ei kuitenkaan määritellä, mitä innovaatiorahoitus on. Perusteluissa luetellaan ainoastaan momentit, joilla kustannuksia esiintyy. Muotoilu mahdollistaa lähes minkä tahansa TKI-toimintaan liittyvän kulun lukemisen innovaatiorahoitukseksi. Tällaisenaan muutos ei takaa innovaatiorahoituksen kasvua. Se mahdollistaa valtion T&K-rahoituksen reaalisen pienentämisen, kun talousarvion kautta myönnettävää T&K-rahoitusta voidaan vähentää vastaavalla määrällä. Kaikki valtion TKI-rahoitus on kohdistettava kasvun nopeuttamiseen, ei tilastojen kaunisteluun.

Kasvulle ei ole vaihtoehtoa
Vuoden 2027 talousarvio on hallituskauden viimeinen, ja sen ratkaisut voivat luovat perustaa kestävälle kasvulle. Hyvinvointiyhteiskunnan ja turvallisuuden rahoitus voidaan turvata vain selvästi nykyistä vahvemmalla, vientivetoisella kasvulla. Seuraava hallitus joutuu tekemään vaikeita päätöksiä julkisen talouden tasapainottamiseksi, mutta sen rinnalla tarvitaan kunnianhimoista kasvupolitiikkaa.

Teknologiateollisuus esittää viittä ratkaisua, joiden suuntaan talousarvion painotuksia tulee jo nyt ohjata, jotta orastava kasvu muuttuu työpaikoiksi ja hyvinvoinniksi:

1. Teknologiapolitiikka Suomen strategiseksi painopisteeksi. Suomi on vuoteen 2035 mennessä Euroopan johtaja teknologiaan perustuvassa liiketoiminnassa. Tekoälyn gigatehdas ja tekoälyn turvallisuuspoliittinen selvitys ovat askelia tähän suuntaan, mutta tarvitaan pysyvät rakenteet teknologiapolitiikan ohjaukselle.
2. Kunnianhimoinen koulutustason noston ohjelma. Vuoteen 2040 mennessä 70 prosentilla nuorista aikuisista on korkeakoulutus. Lisäksi työhön johtavaa maahanmuuttoa on lisättävä.
3. TKI-panostukset tehokkaammin kasvuksi. Neljän prosentin T&K-tavoitteesta pidetään kiinni, ja se muutetaan TKI-tavoitteeksi. Samalla T&K-rahoituslaki muutetaan TKI-rahoituslaiksi. Tämä nopeuttaisi kasvua lisäämättä valtion menoja.
4. Edellytykset kymmenien miljardien teollisille investoinneille. Tarvitaan puhdasta ja kilpailukykyistä energiaa, sujuvat viranomaisprosessit ja ennakoitavaa sääntelyä.
5. Työmarkkinat tukemaan kasvua ja uuden teknologian hyödyntämistä. Mahdollisuuksia sopia työehdoista yritys- ja työpaikkatasolla vahvistetaan, ja sääntely mahdollistaa tekoälyn tehokkaan hyödyntämisen.

Lisätiedot

Petteri Rautaporras
Johtaja, pääekonomisti – Talous ja kestävä kasvu
petteri.rautaporras@teknologiateollisuus.fi
050 3042220

Anna Ranki
Yhteiskuntasuhdejohtaja
anna.ranki@teknologiateollisuus.fi
050 3838797